

ΤΟ ΔΙΑΒΑΣΜΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΙΔΑΣΚΕΤΑΙ! (του Νίκου Τσούλια)

Otto Scholderer's *Young Girl Reading* (1883); in both *Maryand The Wrongs of Woman*, Wollstonecraft criticizes women who imagine themselves as sentimental heroines.

Συχνά δημιουργούμε ελλειμματικό περιεχόμενο στις έννοιες και στους θεσμούς με αποτέλεσμα η γνώση να είναι ουσιαστικά μη γνώση, γιατί παίρνει την όψη στερεότυπου ή και προκατάληψης. Και αναπαράγεται αυτή η λειψή εικόνα και στεριώνει στο διάβα του χρόνου με μια φενακισμένη όψη. Έτσι έχει γίνει και στην έννοια και στο θεσμό του «διαβάσματος». Ως κρατούσα άποψη για το διάβασμα θεωρούμε το συλλαβισμό των λέξεων και την κατανόηση των σχετικών εννοιών τους, την τελική και μονοσήμαντη πράξη της περιδιάβασης των προτάσεων και των σελίδων ενός βιβλίου. Αλλά διάβασμα είναι ένα ολόκληρο σύμπαν πολιτιστικής, κοινωνικής και προσωπικής (συναισθηματικής και νοητικής) κατασκευής και δημιουργίας που συμπεριλαμβάνει μύρια όσα ζητήματα και όχι μόνο τη στιγμιαία έκφρασή του, που αντιστοιχεί στο ...πέμπτο δεκαδικό ψηφίο σε έναν ακέραιο αριθμό

με πολλά ψηφία.

Ας γίνω πιο συγκεκριμένος. Ποια είναι η κυρίαρχη και πλήρως ελλειμματική εικόνα του διαβάσματος; Θεωρούμε το διάβασμα ως μια υπόθεση του σχολείου. Και εδώ είναι η πρώτη μεγάλη αντιστροφή της πραγματικότητας. Θεωρούμε ότι το διάβασμα υπηρετεί το θεσμό του σχολείου, ενώ η απλή αλήθεια είναι ακριβώς η αντίθετη: το σχολείο υπηρετεί το διάβασμα (και την αγωγή). Το σχολείο και συνολικά η εκπαίδευση είναι θεσμοί που δημιουργήθηκαν για να προάγουν το όλο σκηνικό του διαβάσματος. Επιπλέον, στους σύγχρονους καιρούς θεωρούμε το διάβασμα ως εργαλείο για να σπουδάσουμε πέραν της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, με κύριο – αν όχι μοναδικό – σκοπό την άσκηση ενός καλού επαγγέλματος, δηλαδή ενός επαγγέλματος που να βγάζει πολλά χρήματα! Εδώ προφανώς έχουμε υποταχθεί πλήρως στα κελεύσματα της υποκοουλτούρας του σημερινού παρακμιακού καπιταλισμού ανάγοντας το όλο σχήμα της ζωής μας σε σχήμα μιας οικονομικής δραστηριότητας του καταμερισμού εργασίας. Τελικά, πρόκειται για μια απόλυτα κίβδηλη χρησιμοθηρική θεώρηση του διαβάσματος.

Αλλά το διάβασμα δεν είναι μόνο ούτε σχολική υπόθεση ούτε και εργαλείο μιας μονομερούς επαγγελματικής εξέλιξης. Το διάβασμα αντιπροσωπεύει πολλά περισσότερα πράγματα στη ζωή μας, που τα έχουμε εξοστρακίσει ακόμα και από τη θεωρία – και όχι μόνο από την πρακτική – που έχουμε για τη ζωή στο σύνολό της. Το διάβασμα είναι η βασική – αν όχι η μοναδική – πηγή εξανθρωπισμού μας και στις πρωτόλειες μορφές του – από τις βραχογραφίες και τις πρώτες επιγραφές – αποτέλεσε σημαντικό παράγοντα της ανθρωποποίησης του είδους μας. Είναι η οργανική σύνδεσή μας με το πνεύμα του ανθρώπου, με τον κόσμο των Γραμμάτων, με τον πολιτισμό, δικό μας (κυρίως) και αρκετών ξένων (δευτερευόντως).

Το διάβασμα είναι η άσκηση ζωής για την αυτογνωσία μας και την ετερογνωσία. Με το διάβασμα τοποθετούμε με τον πιο άρτιο τρόπο τον εαυτό μας στον κόσμο, με αυτό ερμηνεύουμε τα τόσα και τόσα ερωτήματα που πλημμυρίζουν ανά πάσα στιγμή τη σκέψη μας. Με

αυτό ασκούμε την ίδια τη σκέψη μας και προάγουμε τη μορφωτική μας δυναμική, για να γευθούμε αυθεντικά τον εαυτό μας και τη ζωή, για να μπορούμε να κατακτήσουμε την ελευθερία και το αυτεξούσιο.

Το διάβασμα πρέπει να διδάσκεται. Αλλά για να διδάσκεται πρέπει πρώτα να ξέρουμε σε τι συνίσταται. Και εδώ είναι το πρόβλημα. Η οικογένεια θεωρεί ότι το σχολείο έχει τη θεσμική αρμοδιότητα, ενώ αυτή θα παίξει συμπληρωματικό ρόλο στη μαθησιακή διαδικασία είτε προσωπικά είτε με τη συνδρομή του φροντιστηρίου. Δεν διαπαιδαγωγεί τα παιδιά της στο όλο σχήμα του διαβάσματος: στην κουλτούρα του και στην αυταξία του, στην ψυχαγωγία του ανθρώπου και στην πνευματική του καλλιέργεια. Έτσι το παιδί αποκτά από τα πρώτα του βήματα μια μονομερή και απόλυτα λανθασμένη εικόνα του διαβάσματος: της σχολικής υποχρεωτικότητας και της εν δυνάμει επαγγελματικής προοπτικής. Όλο αυτό το σκηνικό έχει ως αποτέλεσμα το διάβασμα να μην είναι πηγή χαράς και απόλαυσης αλλά καταναγκαστική ή έστω αναγκαστική λειτουργία για τη δημιουργία του οικονομικού / επαγγελματικού και μόνο μέρους του μέλλοντός μας. Αλλά όταν το διάβασμα δεν είναι χαρά και ομορφιά για το παιδί, τότε είναι οτιδήποτε άλλο εκτός από διάβασμα!

Η λανθασμένη αντιμετώπιση του όλου στερεώματός του συνεχίζεται και στο σχολείο! Οι εκπαιδευτικοί θεωρούμε γενικά και αόριστα ότι το παιδί έχει κατανοήσει την ανάγκη του διαβάσματος, αλλά δεν βλέπουμε ότι κανένας – κυριολεκτικά κανένας – δεν του έχει ξεδιπλώσει τις άπειρες πτυχές του ούτε καν τις πιο βασικές του. Ο σχολικός κόσμος ενώ ξέρει ότι όλο το εκπαιδευτικό σύστημα και η συνολική λειτουργία του αδιαίρετου σχήματος «εκπαίδευσης – μόρφωσης – παιδείας – αγωγής» εξαρτάται κυρίως από την τελετουργία του διαβάσματος, δεν ανοίγει το κεφάλαιο της αυτόνομης διδασκαλίας του στο γενικό του σχήμα. Σε μια τέτοια περίπτωση διδασκαλίας τα οφέλη θα είναι πολλαπλασιαστικά και για το σχολείο και για τους νέους. Ο Έρασμος, μια μεγάλη μορφή των Γραμμάτων, είναι εκπληκτικά εύστοχος. «Εκείνος που διψά για γνώση, εύκολα μαθαίνει πολλά.

Ένα από τα πιο χρήσιμα πράγματα που θα μπορούσε να κάνει ο δάσκαλος για τον μαθητή θα ήταν να τον διδάξει την αγάπη για τα γράμματα».

Για την κατάκτηση του όλου σχήματος και της μοναδικά όμορφης κουλτούρας του διαβάσματος απαιτείται όχι απλά και μόνο θεωρητική άσκηση για το συνολικό του ρόλο στη ζωή μας αλλά και πρακτική εξάσκηση. Το διάβασμα είναι και τέχνη και επιστήμη. Και πρέπει να διδάσκεται από την οικογένεια και κυρίως από το σχολείο, αλλά και να κατακτιέται από το κάθε άτομο ως συστατικό στοιχείο του αγώνα της ζωής του. Αλλά για να γίνει αυτό πρέπει να επαναεπινοηθεί το πραγματικό σχήμα του διαβάσματος, αλλιώς θα εξακολουθεί να θεωρείται ως διάβασμα ο συλλαβισμός και η περιδιάβαση λέξεων και προτάσεων.

Πηγή: anthologio.wordpress.com

Διαβάστε, επίσης, το πρώτο μέρος, “Το διάβασμα είναι τέχνη!”.